

Warszawa, 22.10.2018

Dr hab. Natalia Siudzińska
Instytut Polonistyki Stosowanej
Wydział Polonistyki UW

Opinia o rozprawie doktorskiej mgr Kamili Potockiej-Pirosz
pt. *Charakterystyka zachowań językowych osób w początkowej fazie choroby*
Alzheimera

Rozprawa doktorska mgr Kamili Potockiej-Pirosz – doktorantki Studiów Doktoranckich na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego – została opracowana pod moją opieką naukową w latach 2014-2018.

Rozprawa jest poświęcona zaburzeniom mowy, występującym u osób z najczęstszą chorobą neurodegeneracyjną, jaką jest choroba Alzheimera. Celem pracy jest charakterystyka mowy osób we wczesnej fazie tej choroby oraz porównanie jej z mową zdrowych osób starszych (po 65. roku życia), a także z mową osób młodszych (przed 40. rokiem życia). Pozwoliło to Autorce nie tylko wskazać objawy rozpadu systemu językowego u osób chorych oraz opisać występujące u nich dysfunkcje, ale także ustalić, które z objawów są efektem fizjologicznego procesu starzenia się organizmu, a które zostały wywołane chorobą Alzheimera.

Koncepcję pracy mgr Potocka-Pirosz przygotowała samodzielnie w oparciu o literaturę, własne doświadczenia i zebrany materiał językowy, pochodzący ze spotkań z osobami przebywającymi w Centrum Alzheimera w Warszawie. W rezultacie do badań wytypowała grupę 8 osób we wczesnej fazie choroby i przebadła ją za pomocą wybranych narzędzi, częściowo przez siebie przygotowanych. Narzędzia zostały dobrane i opracowane pod kątem pojawiających się zaburzeń sprawności językowych, czyli: rozumienia i nadawania mowy, powtarzania, a także czytania i pisanie. Zgromadzony w ten sposób materiał językowy został uzupełniony danymi z wywiadów i ankiet przeprowadzonych wśród pacjentów i ich bliskich.

Układ kompozycyjny pracy jest logiczny i przejrzysty. Praca składa się ze wstępu, części teoretycznej, części analitycznej, podsumowania, bibliografii i aneksu. W części teoretycznej Autorka w oparciu o najnowszą polską i obcą literaturę przedstawia charakterystykę choroby Alzheimera oraz opisuje zaburzenia mowy występujące u osób z tą chorobą, zestawiając je z innymi chorobami neurodegeneracyjnymi. Niezwykle wartościowy

w tej części pracy jest rozdział poświęcony przeglądowi narzędzi, które można wykorzystać do oceny zaburzeń mowy w chorobie Alzheimera.

Część analityczną Autorka poprzedza wprowadzeniem zawierającym opis metodologii badań, charakterystykę grupy badawczej i grup kontrolnych oraz przebieg badania. Wprowadzenie to kończy eksplicytnie postawionymi pytaniami badawczymi, uzupełnionymi o hipotezy, które weryfikuje w dalszej części pracy.

Autorka poddaje analizie materiał językowy, zestawiając wyniki chorych w poszczególnych próbach z wynikami osób z grup kontrolnych. Wyniki prezentuje w sposób uporządkowany, dostosowany do realizowanych celów. Doktorantka posiada ogromną wiedzę zarówno z zakresu języka, jak i z logopedii, co znalazło swoje odzwierciedlenie w opisie analizowanego materiału. Niczego nie rozstrzyga pochopnie, materiał analizuje bardzo rzetelnie, powołując się na badania innych autorów. Jej istotne zalety to wnikliwość i konsekwencja w postępowaniu badawczym zgodnym z przyjętymi założeniami.

Wyniki badań potwierdziły założenia Autorki, że w początkowej fazie otępienia alzheimerowskiego zaburzenia dotyczą przede wszystkim podsystemu leksykalno-semantycznego. Z badań okazało się też, że chorzy mają problemy w obrębie podsystemu składniowego, zwłaszcza podczas realizacji prób oceniających narrację pisemną. Pozostałe podsystemy (podsystem fonologiczny, fleksja i słowotwórstwo) na tym etapie otępienia są nienaruszone. Badania potwierdziły również główną hipotezę Badaczki, która głosi, że obserwowane w otępieniu alzheimerowskim zaburzenia mowy są patologicznym nasileniem zmian w mowie zdrowych osób w podeszłym wieku. Zmiany w aktualizacji nazwy, czytaniu ze zrozumieniem i narracji oraz obniżenie fluencji u osób z chorobą Alzheimera przypominają deficyty zaobserwowane również w grupie zdrowych starszych osób. U osób chorych zaburzenia te pojawiają się jednak szybciej i w większym nasileniu.

Całość rozprawy uzupełnia obszerna i właściwie wykorzystana bibliografia oraz aneks, zawierający cały analizowany materiał językowy.

Dzięki gruntowności podejścia ze strony Autorki do zaburzeń mowy u osób z chorobą Alzheimera praca z całą pewnością rzuca światło na występujące u nich problemy oraz może przyczynić się do zwrócenia większej uwagi na potrzebę diagnozy i terapii logopedycznej osób z tą chorobą.

Natalia Siudzińska